Roeivriendelijke oevers

Hard waar het moet, zacht waar het kan

17 oktober 2026

1. Introductie

Nederland kent een uitgebreid netwerk aan roeiwateren. Sommige wateren worden *intensief* gebruikt voor dagelijkse trainingen en tochten (de z.g. A-wateren), andere worden *incidenteel* gebruikt voor toertochten en (marathon-)wedstrijden (de z.g. B-wateren). Op de Roeiwaterenkaart van de KNRB staan de roeiwateren aangegeven.

2. Roeivriendelijk

Voor roeiwateren is het belangrijk, dat de oevers 'roeivriendelijk' zijn; dat wil zeggen dat golven door de oever gedempt worden of zelfs helemaal stil vallen. Dat is van belang voor het *comfort* van de roeiers.
Roeivriendelijke oevers kunnen ook van levensbelang zijn in het geval een roeiboot omslaat en de roeier niet meer in staat is in de roeiboot te komen. De drenkeling kan dan via een roeivriendelijke oever op de kant komen. Dat is van belang voor de *veiligheid* van de roeiers.

- Roeivriendelijke oevers zijn zandstranden, glooiende dijken met stortsteen, natuurlijke overgangen, vooroevers en rietlanden, al of niet met voorzieningen als golfdempende, drijvende balken.
- Niet-roeivriendelijke oevers zijn kades, stalen damwanden, houten beschoeiingen, die golven slechts weerkaatsen.
- Roeivriendelijke oevers aan beide zijden van een roeiwater zijn ideaal.
  Als één oever roeivriendelijk is ingericht en de tegenoverliggende oever niet, kan al een aanzienlijk golfdempend effect worden bereikt.
  Als beide oevers niet-roeivriendelijk zijn ingericht, zullen de weerkaatsende golven elkaar versterken en ontstaat een 'klotsbak'.
- Sommige roeivriendelijke oevers, met name zandstranden en natuurlijke overgangen, bieden een mogelijkheid om aan te leggen en een roeitocht even te onderbreken en te pauzeren.
- In de Richtlijnen Vaarwegen 2020 van Rijkswaterstaat wordt gewezen op het belang van golfdempende oevers voor met name de kanoërs, roeiers en andere gebruikers.

3. Golven

Golven kunnen ontstaan door andere schepen en/of door natuurlijke omstandigheden.

- Bij boeg- en hekgolven, ontstaan door beroepsschepen of recreatievaartuigen, speelt de snelheid van het schip en de vorm van de romp een bepalende rol. Deze golven zijn *tijdelijk* en verdwijnen na verloop van tijd, als het schip is gepasseerd.
  Noot: Het is in z'n algemeenheid reglementair verboden (Binnenvaart Politie Reglement, artikel 6.20) hinderlijke waterbeweging (golven) te maken, waardoor een ander varend of stilliggend schip schade kan oplopen. Dat geldt specifiek op plaatsen waar het onderstaande bord staat.

  In de praktijk zullen echter schippers van andere beroeps- of recreatievaartuigen zich veelal niet bewust zijn van het effect van hun boeg- of hekgolven op een roeiboot.
- Golven kunnen ook ontstaan door wind en/of stroming. Als de windrichting tegenovergesteld is aan de richting van de stroom ontstaan extra hoge golven ('wind tegen stroom'); als de wind en de stroom dezelfde richting hebben, zullen de golven lager zijn. Golven, ontstaan door wind en/of stroom zijn *blijvend*, zolang de natuurlijke omstandigheden aanhouden.

4. Roeivriendelijk en veiligheid

- Roeivriendelijke oevers met oevervegetatie kunnen leiden tot een versmalling van het roeiwater. Voor een roeiwater is een breedte van twintig meter gewenst, zodat twee roeiboten elkaar in tegenovergestelde richting veilig kunnen passeren. Als door oevervegetatie, aan één of weerszijden, de effectieve breedte van het water minder wordt dan twintig meter kan een onveilige situatie ontstaan.
- Roeivriendelijke oevers met dikke rietkragen kunnen het uitzicht, met name in bochten, belemmeren, wat kan leiden tot onveilige situaties

- Roeivriendelijke oevers met dikke rietkragen kunnen een belemmering zijn, als een roeiboot is omgeslagen en de roeier moet proberen op de kant te komen, wat kan leiden tot onveilige situaties.
- Bij (niet-roeivriendelijke) kades, stalen damwanden of houten beschoeiingen moeten voor de veiligheid aan tenminste één kant van het roeiwater om de, bij voorkeur, 50 meter voorzieningen (trapjes, uittreedplaatsen) worden aangebracht, zodat in geval van nood roeiers op de kant kunnen komen.

5. Roei- en natuurvriendelijk

Roeivriendelijke oevers kunnen meer belangen dienen dan die van de roeiers alleen.
Zachte en glooiende oevers zijn natuurvriendelijk en geven een variatie in het leefmilieu voor flora en fauna. Een zachte oever stelt in het wild levende dieren (fauna) in staat om een water over te steken. Ook watervogels zijn gebaat bij glooiende oevers.
Begroeide oevers zijn van belang voor de instandhouding van vissen en amfibieën en bieden broed- en schuilplaatsen.
Oeverbegroeiing en waterplanten zijn ook belangrijk voor de verbetering van de waterkwaliteit en de opvang van drijvende slibdeeltjes.
Noot 1: Natuurvriendelijke oevers kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan het behalen van de (wettelijke) doelstelling van de Kader Richtlijn Water KRW in 2027.
Noot 2: Het Rijk vervangt bestaande damwanden alleen door natuurvriendelijke oevers als daarmee de ecologische hoofdstructuur wordt versterkt of er erkende problemen zijn met verdrinkend wild. Voorwaarde is dat de natuurvriendelijke oever niet leidt tot sedimentatie in de vaargeul (Richtlijnen Vaarwegen 2020, Rijkswaterstaat, par. 3.5.11).
Noot 3: Ook voor andere overheden, zoals provincies, gemeenten en waterschappen, wordt natuurinclusief ontwerpen, bouwen en beheren steeds meer de norm (Agenda Natuurinclusief).

6. Praktijkvoorbeelden

De afgelopen jaren zijn op diverse plaatsen aanpassingen van de oevers van roeiwateren gedaan. Soms heeft dat geleid tot verbeteringen, soms niet. We zetten een aantal goede en minder goede voorbeelden -de ‘uitdagingen’- op een rijtje.

Goede voorbeelden

Noord-Willemskanaal

Het Noord-Willemskanaal ligt tussen Assen en de stad Groningen. Het is het roeiwater van de Groningse roeiverenigingen De Hunze en Gyas (A-water). De functie voor de beroepsvaart is beperkt; in de zomermaanden is het drukker met recreatievaart. Het kanaal is in beheer bij de provincies Groningen en Drenthe.
Het kanaal had voorheen aan beide zijden een stalen damwand. Bij onderhoudswerkzaamheden is aan één kant de damwand voor de helft vervangen door een glooiende oever met stortsteen, waarop de golven stuklopen. Eén kwart van de totale oever is dus roeivriendelijk, maar het dempende effect op de golfslag is verbluffend.

Noord-Willemsvaart; de oude situatie met stalen damwanden.

Noord-Willemsvaart; de nieuwe situatie met steenstort.

Twentekanalen

Het Twentekanaal loopt van Zutphen via Hengelo naar Enschede. Het is het roeiwater voor onder meer de roeivereniging Tubantia in Hengelo (A-water).Het wordt druk bevaren door de beroepsvaart en in de zomermaanden is er wat recreatievaart. Rijkswaterstaat is de beheerder.
Het Twentekanaal is in 2022 ten behoeve van de beroepsvaart verdiept. Het kanaal had deels houten en deels stalen damwanden.
Ter hoogte van Hengelo zijn de houten damwanden vervangen door een talud met steenstort. De oude stalen damwanden zijn vervangen door nieuwe stalen damwanden.
Nu is over een lengte van zes kilometer ongeveer de helft van het traject, aan één of aan beide zijden, voorzien van een oever met steenstort; de andere helft heeft aan beide zijden een stalen damwand.
Het verschil in golfdemping tussen beiden is opmerkelijk. Ook waar sprake is van een talud met steenstort aan één zijde is het golfdempende effect groot.
Waar gekozen is voor het opnieuw aanbrengen van een stalen damwand zijn deze om de 100 meter voorzien van een Fauna Uittree Plaats (FUP; een verlaging van de damwand met daarachter een kommetje), die in geval van nood door roeiers gebruikt kan worden, als zij te water raken.

Fryslân

In Friesland heeft het Wetterskip Fryslân in 2019 gekozen voor natuurvriendelijker oevers en dan met name voor een natuurlijker overgang van water en land met de mogelijkheid voor dieren om eruit te komen. Die overgang moet zo flauw oplopend worden dat planten en gras zich kunnen vestigen op de oevers. Men hoopt het programma in 2027 af te hebben voor heel Friesland. Doel van de constructies is voor meer rust in het water te zorgen. En daar hebben roeiers en andere 'kleine' watersporters ook veel baat bij.

Hiervoor worden houten palenrijen geslagen die nèt boven water uitsteken met op bepaalde plekken wilduittreeplekken en aan de achterzijde water met oplopende bodem, zodat daar riet en andere planten kunnen groeien en zo de golfslag verder dempen. Een paar praktijkvoorbeelden:

De Nieuwe Monnikegreppel nabij Drachten

Dit is een stuk kanaal in de (beroeps-)vaarweg naar Drachten dat het meertje de Smalle Ee met het meer de Wijde Ee verbindt en waar ook grote binnenschepen langskomen. Het kanaal is in de vijftiger jaren van de vorige eeuw aangelegd en toen voorzien van houten damwanden aan beide oevers.

In 2024 is aan de noordkant in één deel het dijkje achter de kade naar achteren verlegd, achter de oorspronkelijke damwand ondiep water ontstaan dat vol kan groeien met riet en is houten damwand afgezaagd nèt boven de waterlijn. Bovendien zijn er met enige tussenruimte houten palen voor gezet. Dit heeft een aanzienlijke demping van de golfslag opgeleverd. Het plan is om het komende jaar de oever aan de zuidkant in zijn geheel te voorzien van eenzelfde constructie en bovendien de minimale breedte van dit stuk kanaal op 45 meter te brengen.

Opeinder kanaal nabij Drachten

Hier zijn en worden de gedeeltelijk (nog) beschoeide oevers voorzien van lage palenrijen met water erachter. Het werk wordt in fasen uitgevoerd. Bijgaande foto laat een in 2025 stuk aangelegde oeverbescherming zien. Dit is een klein kanaal en wordt vooral door de watersport gebruikt. Het is oorspronkelijk aangelegd om water af te voeren en zo hoge waterstanden in dit deel van Friesland te voorkomen.

De ‘uitdagingen’

Zwarte water

Het Zwarte Water is een riviertje vanaf Zwolle naar het Ketelmeer. Voor de leden van de Zwolsche R&ZV is het A-water. Op bredere gedeelten kan door overheersende westelijke wind vanaf open water hogere golven ontstaan. Daarnaast is er beroepsscheepvaart en recreatievaart. Rijkswaterstaat is de beheerder.
Ter bescherming van de achterliggende zachte oevers zijn op vijf plekken verticale stalen damwanden geslagen met een totale lengte van 1,8 kilometer. De damwanden steken 70 centimeter boven water uit. Er zijn geen trappetjes of uittree-plaatsen gemaakt.

De damwanden hebben geleid tot een grotere golfslag, zeker bij flinke wind, wat tot problemen kan leiden voor roeiers en andere kleine watersporters, zoals kanoërs en sportvisbootjes.

De Eem

De Eem stroomt vanaf Amersfoort in noordelijke richting naar het Eemmeer. Het is het roeiwater van de RV Hemus in Amersfoort en de Baarnse WV De Eem (A-water). Beroepsvaart en pleziervaart maken eveneens gebruik van het riviertje. De provincie Utrecht is de beheerder. De rivier wordt verdiept; de werkzaamheden zijn nog gaande.

In de oude situatie bestond de beschoeiing uit een lage, houten damwand; de grootste golven sloegen erover heen en werden zo gedempt. In de nieuwe situatie is sprake van hogere, stalen damwanden, die alle golven weerkaatsen.
Voor de roeiers betekent dit een aanmerkelijke verslechtering; er is veel meer sprake van een klotsbak.
Wel zijn om de 50 meter aan weerszijden trappetjes aan gebracht, zodat in geval van nood roeiers de kant kunnen bereiken. Ook zijn op regelmatige afstand uittreedplaatsen voor vee gemaakt.

Oktober 2026.